

de mos

Jaargang 31
Juli/Augustus 2015

ISSN 0169-1473

Een uitgave van het
Nederlands
Interdisciplinair
Demografisch
Instituut

Bulletin
over
Bevolking
en
Samenleving

7

NiDi

inhoud

- 1 Haagse Oost-Europeanen blijvers of niet?
- 4 Kinderen en hun gescheiden vaders in vier Europese landen
- 7 Moderne klaagliederen
- 8 Meer vluchtelingen dan ooit

Foto: Roel Wijnants/Flickr

Haagse Oost-Europeanen blijvers of niet?

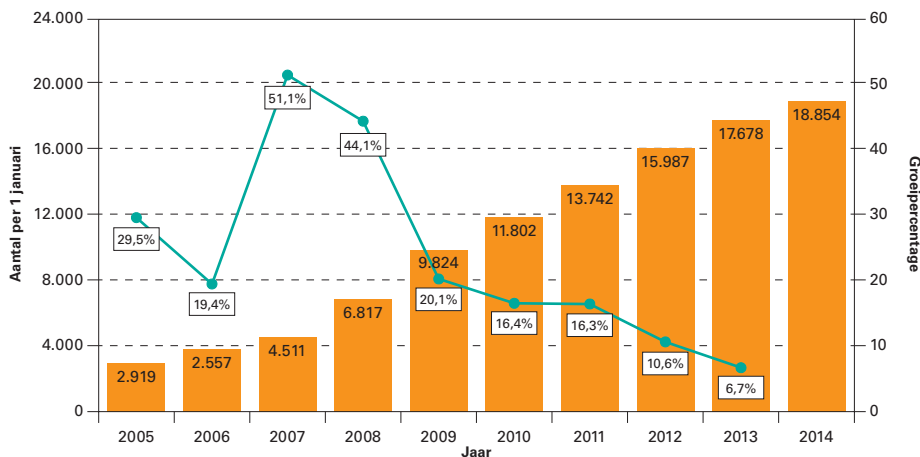
SANNE PRONK

De Haagse bevolking is de afgelopen jaren gegroeid. Een belangrijk deel van deze groei bestaat uit Oost-Europeanen. Bij binnenkomst zijn Haagse Oost-Europeanen door de jaren heen relatief jong en voornamelijk alleenstaand of samenwonend zonder kinderen. Naarmate men langer in Den Haag verblijft, verandert dat naar samenwonend en van samenwonend naar samenwonend met kind(eren). De blijvers zijn na ongeveer zes jaar wat woon- en huishoudenssituatie betreft niet meer te onderscheiden van de gemiddelde Hagenaar.

Sinds 2008 groeit de Haagse bevolking sneller dan werd voorzien. In 2008 telde Den Haag bijna 476 duizend inwoners. De mijlpaal van 500 duizend inwoners werd in september 2011 bereikt. Inmiddels is de Haagse bevolking verder gegroeid tot bijna 516 duizend inwoners per 1 januari 2015. De sneller dan verwachte toename is vooral terug te voeren op het feit dat de buitenlandse migratie landelijk veel groter is geweest dan door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) was voorzien. Deze trendbreuk treedt vooral op bij migranten afkomstig uit diverse Oost-Europese (kandidaat) landen van de Europese Unie (EU) en is ook van betekenis voor Den Haag. In 2005 telde Den Haag op basis van nationaliteiten 2.919 inwoners afkomstig uit één van de Oost-Europese landen. Deze groep is gegroeid tot 18.854 per 1 januari 2014 (figuur 1). De totale Haagse bevolkingsgroei van 2005 tot en met 2014 bestaat per saldo voor 42 procent uit personen met een Oost-Europese nationaliteit.

Om de aanwas, het verloop en de integratie van deze Haagse Oost-Europeanen beter te begrijpen kunnen de volgende vragen worden gesteld: wie zijn deze migranten, waar wonen ze, hoe wonen ze en blijven ze permanent in Den Haag? Kortom, hoe ziet de ontwikkeling van deze bevolkingsgroep er in Den Haag uit? Inzicht in deze demografische ontwikkelingen kan helpen om het beleid (bijvoorbeeld rondom huisvesting) daar beter op te richten. Voor de gemeentelijke bevolkingsprognose die jaarlijks wordt opgesteld is de ontwikkeling van de Haagse Oost-Europeaanse groep een

Figuur 1. Groei van het aantal Oost-Europeanen in Den Haag*, 2005-2014

* Personen met een nationaliteit van een van de volgende landen worden meegenomen in de definitie van Oost-Europeaan: Bosnië en Herzegovina, Bulgarije, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Montenegro, Polen, Roemenië, Servië, Slovenië, Slowakije en Tsjechië.

Bron: Den Haag/DPZ/Bewerking DSO/PSO.

zeer belangrijke factor. Meer inzicht in hoe deze groep zich binnen Den Haag ontwikkelt draagt daarom bij aan een betere en meer betrouwbare prognose.

Groei, vestiging en vertrek van Haagse Oost-Europeanen

De Haagse Oost-Europeanen zijn in 2014 voor bijna de helft afkomstig uit Polen. Daarnaast vormen de Haagse Bulgaren inmiddels ook een grote groep. In de periode 2005-2014 is deze groep toegenomen van 6 procent tot bijna een kwart van de Haagse Oost-Europeanen. Qua leeftijd en geslacht zijn er wel verschillen waar te nemen tussen deze Polen en Bulgaren. Haagse Polen zijn gemiddeld jonger (27,8 jaar) dan de Haagse Bulgaren (30 jaar). Beide groepen zijn aanzienlijk jonger dan de overige Hagenaars die een gemiddelde leeftijd hebben van 38,5 jaar. Het is logisch dat de Haagse Oost-Europeanen jonger zijn omdat het hier vooral om arbeidsmigranten gaat die pas de afgelopen tien jaar zijn gearriveerd.

Haagse Oost-Europeanen tellen net iets meer vrouwen dan mannen. Dat er meer vrouwen dan mannen zijn binnen de Haagse Oost-Europeaan-

se populatie mag in het licht van de geschiedenis van arbeidsmigratie best opmerkelijk worden genoemd. Eerdere arbeidsmigratie naar Nederland (bijvoorbeeld door Turken en Marokkanen) bestond in het begin uitsluitend uit mannen. Bij deze groepen vond pas later gezinshereniging plaats. Ook uit onderzoek naar recente migratie uit de Midden- en Oost-Europese landen, inclusief Bulgarije en Roemenië, blijkt dat bij tijdelijke migratie het aandeel mannen groter is dan dat van vrouwen, terwijl bij langdurige migratie het aandeel vrouwen groter is.

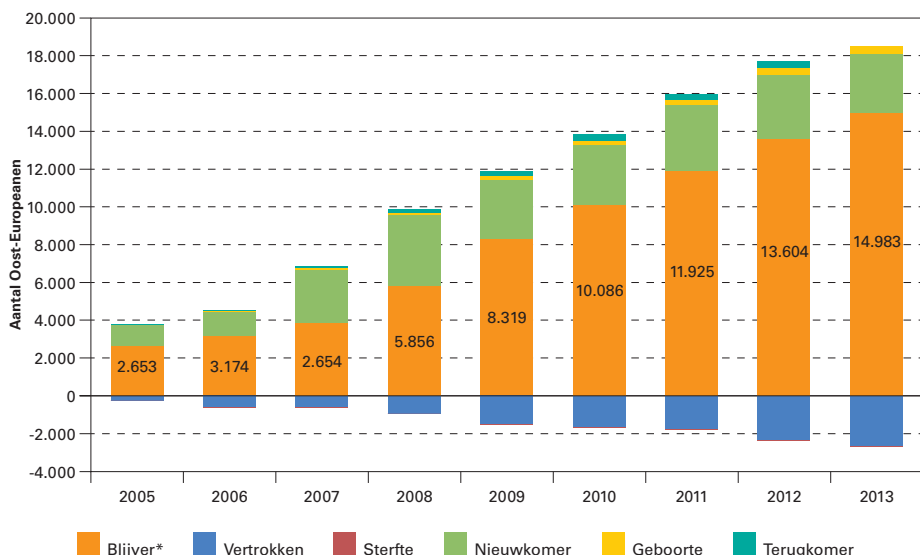
De groei van de Haagse Oost-Europeanen bestaat uit verschillende componenten. Elk jaar vestigen zich Oost-Europeanen in Den Haag, vertrekken er mensen, worden er kinderen geboren en sterft ook een beperkt aantal mensen uit de groep; het grootste deel van de groep betreft echter blijvers. Onder blijvers verstaan we de mensen die bijvoorbeeld in op 1 januari 2013 in de Haagse Basisregistratie Personen (BRP) waren ingeschreven en dat ook op 1 januari 2014 waren. Figuur 2 laat het verloop van de groei zien. Er waren bijvoorbeeld op 1 januari 2014 in totaal 18.854 Oost-Europeanen woonachtig in Den Haag (zie figuur 1). Hiervan waren er 14.983 blijvers (zie figuur 2). Dit wil zeggen dat er 14.983 Oost-Europeanen op 1 januari 2014 aanwezig waren die er op 1 januari 2013 ook waren.

Figuur 2 laat ook zien dat een aanzienlijk aantal Oost-Europeanen Den Haag weer verlaat. In 2013 waren dat er 2.683. Gemiddeld genomen is de jaarlijkse vertrekkans 1 op 5 voor deze groep. De vertrekkans neemt af naarmate mensen langer gevestigd zijn in Den Haag. Na vijf à zes jaar is de vertrekkans gedaald tot ongeveer 5 procent. Na vijf jaar is meer dan de helft van de binnengekomen Oost-Europeanen nog steeds aanwezig in Den Haag. Aangezien de vertrekkans na vijf jaar erg laag is, lijkt het aannemelijk dat de meerderheid van de na die periode nog aanwezige Oost-Europeanen zich permanent heeft gevestigd in Den Haag. Wanneer er gekeken wordt naar de vertrekkans van de nieuwkomers uit Polen (zie figuur 3) blijkt dat zij een aanzienlijk kleinere kans hebben (9,7%) om weer te vertrekken dan de overige Haagse Oost-Europeanen (15,6%). Van de vertrekkers blijken 2 van de 3 terug te gaan naar Oost-Europa. Een kwart vestigt zich elders in Nederland, waarvan de helft elders in de regio Haaglanden. Er vertrekken meer mannen dan vrouwen. Alleen bij de Polen is er maar een klein verschil in de vertrekkans tussen mannen en vrouwen.

Huishoudensontwikkeling

Het aantal Oost-Europese huishoudens in Den Haag groeide van bijna 2.100 in 2005 naar 10.850 in 2014. Bijna de helft van de Oost-Europeanen komt als alleenstaande in Den Haag aan. Vijf jaar na aankomst blijkt nog maar een kwart alleen te wonen. Iets minder dan de helft komt Den Haag binnen als samenwonend zonder kinderen. Ongeveer 10 procent komt als huishouden met kinderen naar Den Haag. De alleenstaanden die in Den Haag blijven wonen gaan na verloop van tijd voor een deel samenwonen (figuur 4).

Figuur 2. Het verloop van het aantal Oost-Europeanen in Den Haag per groeicomponent, 2005-2013

* Blijvers zijn degenen die aanwezig zijn op 1 januari van het jaar én op 1 januari van het daaropvolgende jaar.

Bron: Den Haag/DPZ/Bewerking DSO/PSO.

Van de samenwonenden zonder kinderen die in Den Haag blijven wonen, krijgt een deel kinderen. Het percentage samenwonenden zonder kinderen neemt daarmee af. Acht jaar na binnenkomst bestaat nog een kwart van de Haagse Oost-Europese huishoudens uit dit huishoudens-type.

Door deze huishoudensvorming neemt het aantal en aandeel samenwonenden met kinderen door de jaren heen gestaag toe. Na acht jaar bestaat bijna de helft van de Haagse Oost-Europese huishoudens die in Den Haag zijn gebleven uit een huishouden met kind(eren). Voor het grootste deel zijn dit samenwonende paren met kinderen. Oost-Europeanen met een partner hebben meestal een partner van dezelfde nationaliteit. Dit geldt vooral voor Polen en Bulgaren (respectievelijk 82% en 85%). Bij de overige Oost-Europeanen is het percentage met partner uit hetzelfde land met 63 procent een stuk lager dan bij de Polen en Bulgaren. Zij hebben dan ook vaker een Nederlandse partner of een partner met een andere afkomst dan Oost-Europa.

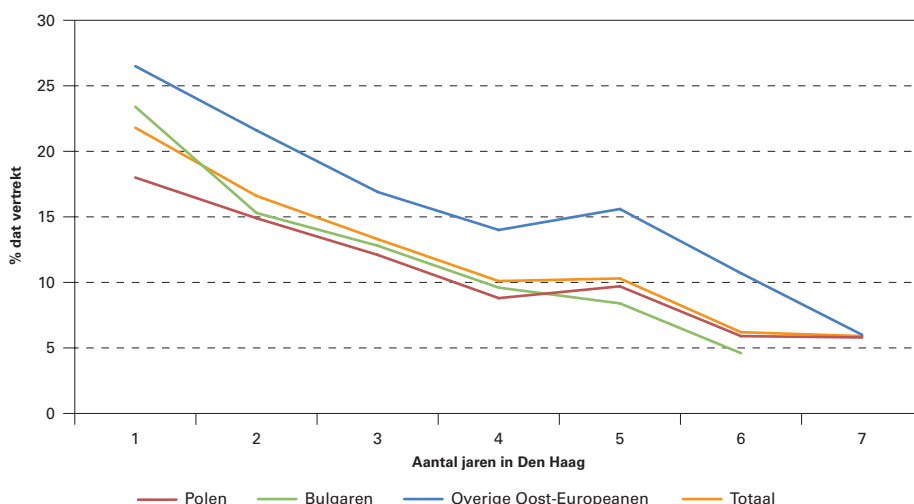
Woonsituatie

De Haagse Oost-Europeanen wonen voornamelijk in portiekwoningen, meestal in de particuliere huursector. Maar bij langer verblijf neemt het aandeel sociale huurwoningen en ook het aandeel koopwoningen toe. In bijna elke Haagse wijk woont wel een aantal Oost-Europeanen, maar er is duidelijk sprake van concentratie. Meer dan de helft van de Haagse Oost-Europeanen woont in een beperkt aantal wijken zoals het Valkenboskwartier, Transvaalkwartier, Regentessekwartier, Schildersbuurt, Rustenburg en Oostbroek, en Laakkwartier en Spoorwijk. In 2014 woonde 1 op de 5 Haagse Oost-Europeanen in Laakkwartier en Spoorwijk.

Er is geen enkele wijk waar een de meerderheid van de bevolking bestaat uit Oost-Europeanen (figuur 5), maar er is wel een duidelijke ruimtelijke concentratie waar te nemen in de wijken Laakkwartier en Spoorwijk, Transvaalkwartier en Rustenburg en Oostbroek. In de wijk waar de meeste Haagse Oost-Europeanen wonen (Laakkwartier en Spoorwijk) heeft 1 op de 10 inwoners een Oost-Europese nationaliteit. Wijken waar veel Oost-Europeanen wonen zijn wijken van direct voor en na de oorlog, in de buurt van het centrum, met relatief veel particulier bezit en relatief veel bewoners met een buitenlandse achtergrond.

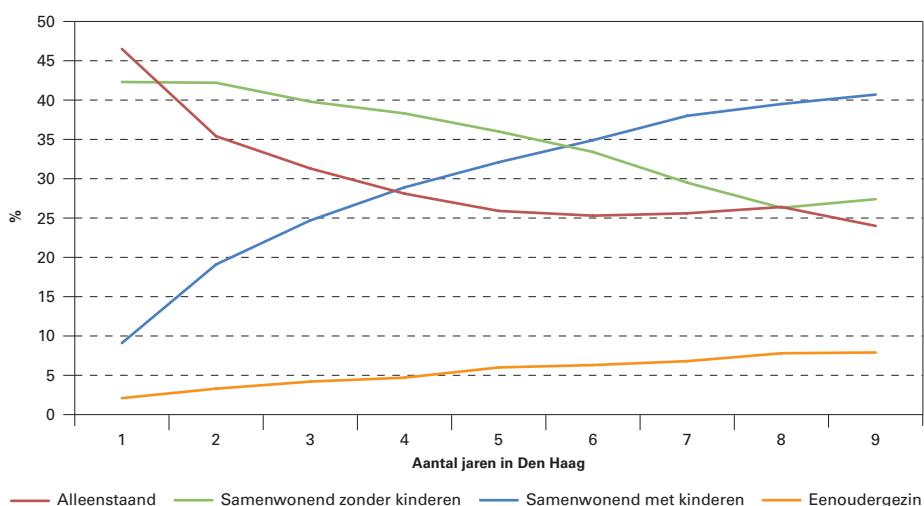
Elk jaar verhuist tussen de 8 en 10 procent van de Haagse bevolking naar een ander adres binnen de stad. Bij de Haagse Oost-Europeanen ligt dat percentage flink hoger, namelijk tussen de 14 en 17 procent. Dat wil zeggen dat de Haagse Oost-Europeanen mobieler zijn dan de gemiddelde Hagenaar. Dit geldt voor alle leeftijdsgroepen. De kans dat Oost-Europeanen verhuizen neemt af naarmate ze hier langer wonen. Na zeven jaar blijft de kans dat men verhuist stabiel. Deze is dan gelijk aan het Haagse gemiddelde (8 procent). De verhuizingen vinden vooral plaats binnen de wijken waar de grootste aandelen Oost-Europeanen wonen. Naarmate men langer gevestigd is in Den Haag veranderen de verhuispatronen. Na acht jaar aanwezigheid verhuizen

Figuur 3. Jaarlijkse vertrekkansen van Oost-Europeanen in Den Haag naar aantal jaren woonachtig in Den Haag, 2006-2014

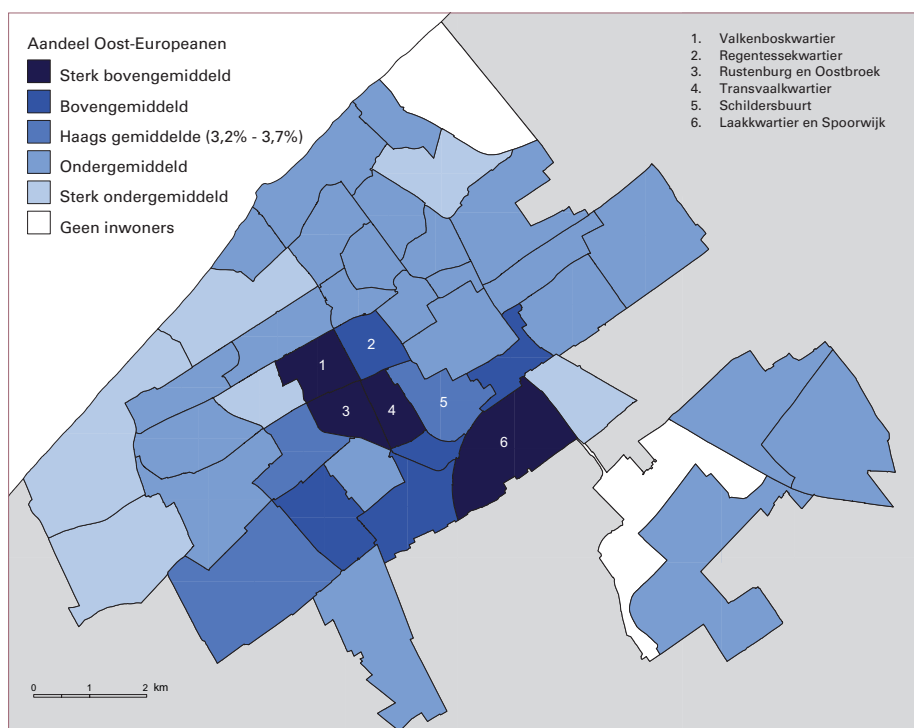
Bron: Den Haag/DPZ/Bewerking DSO/PSO.

Figuur 4. Ontwikkeling van de huishoudenssituatie van de nieuwkomers uit Oost-Europa naar aantal jaren woonachtig in Den Haag, 2006-2014

Bron: Den Haag/DPZ/Bewerking DSO/PSO.

Figuur 5. Het aandeel Oost-Europeanen per wijk in Den Haag, 2014

Bron: DHIC/DPZ.

Haagse Oost-Europeanen ook naar de Vinex-wijken zoals Wateringse Veld en Ypenburg. Naarmate men hier langer woont wordt er ook steeds meer huisvesting gevonden in de sociale huursector en in koopwoningen. Dit duidt erop dat een deel van de Haagse Oost-Europeanen wooncarrière maakt en zich qua verhuisgedrag gedraagt als de rest van de Haagse bevolking.

Conclusie

In grote lijnen kunnen twee groepen Oost-Europese migranten worden onderscheiden: de blijvers en de vertrekkers. De helft van de nieuwkomers uit deze regio is na vijf jaar weer uit Den Haag vertrokken en blijven dus relatief kort in Nederland. Van de helft die dan nog aanwezig is, is de vertrek kans na vijf jaar heel beperkt. Het lijkt erop dat de meerderheid van deze groep blijvers zich permanent vestigt in Den Haag. Naarmate ze langer in Den Haag blijven onderscheiden ze zich in demografisch opzicht steeds minder van de gemiddelde Hagenaar. Bij binnenkomst wordt vaak huisvesting gevonden in de particuliere huursector. Naarmate men hier langer woont

wordt er steeds meer huisvesting gevonden in de sociale huursector en in koopwoningen. De verhuismobiliteit van de Oost-Europeanen binnen Den Haag is de eerste jaren na binnenkomst aanzienlijk hoger dan het Haags gemiddelde. Na zes à zeven jaar is de verhuismobiliteit echter lager en stabiel op het Haagse niveau. Na ongeveer zes jaar in Den Haag te hebben gewoond blijken Haagse Oost-Europeanen zich te settelen en zich qua huishoudens- en woonsituatie en verhuisgedrag te gedragen als de gemiddelde Hagenaar.

Deze bijdrage is gebaseerd op het onderzoeksrapport:
Pronk, S. (2015), *Demografisch profiel van Oost-Europeanen in Den Haag*. Gemeente Den Haag, DSO/PSO.

Sanne Pronk, Gemeente Den Haag, DSO/PSO,
e-mail sanne.pronk@denhaag.nl

LITERATUUR:

- Heyma, A., E. Berkhout, S. van der Werff en B. Hof (2008), *De economische impact van arbeidsmigratie uit de MOE-landen, Bulgarije en Roemenië*. SEO-rapport nr. 2008-70. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.